

**М.С.МАЛЬОВАНИЙ, Д.О.БЕРЕЗЮК, О.Р.ПОПОВИЧ (УКРАЇНА, ЛЬВІВ)
ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СВІДОМОСТІ ЧЕРЕЗ
ЕКОЛОГІЧНУ ОСВІТУ**

*Національний університет "Львівська політехніка", вул. С. Бандери, 12, 79006, Львів,
Україна, e-mail: berezuk@polynet.lviv.ua*

В матеріалах Конференції – Ріо (1992) зазначається, що формування екологічної культури населення планети має стати пріоритетним завданням людства. Екологічна культура не повинна виникати стихійно. Вона формується через спеціальні види діяльності – екологічну освіту та виховання. Саме вони дозволять сформувати особистість, якій належатиме майбутнє, вільне від екологічних проблем. Лише формування екологічно свідомої людини майбутнього з високим рівнем екологічної культури та поведінки дозволить зберегти природні умови існування цивілізації та вивести її на шлях екорозвитку.

Отже, є три взаємопов'язаних форми моральної культури:

1. Моральні звичаї та традиції як сукупність стереотипів поведінки людей, які підтримуються та передаються за допомогою певних соціальних інституцій. Цю реальність називають моральністю, звичаєвістю, етносом, стилем життя. Характерною її рисою є те, що вона охоплює величезну кількість різноманітних моральних звичаїв як сучасних, так і властивих людям інших епох. Важливо зазначити, що моральних звичаїв людина може дотримуватися як свідомо, так і несвідомо.
2. Правила поведінки, зафіксовані у моральній свідомості у вигляді норм, приписів, імперативів, ідеалів, заповідей. Мораллю часто називають саме цю форму моральної культури.
3. Дослідження моральних звичаїв і традицій, рефлексія щодо прийнятих правил поведінки та вироблення нових норм. Це сфера дії етики, яка не тільки досліджує усталені стереотипи та правила поведінки, а й пропонує нові правила, нові моральні норми.

Екологічна культура виявляється в свідомості, мисленні, поведінці людини, як особистості. Принципи екологічної культури мають витримуватися на всіх рівнях людини - від індивідуума до суспільства. Ці принципи можна виразити в простій формі: повага до Бога, як Всесвітнього Розуму, повага до людини, повага до всього живого, повага до навколишнього світу. Якщо людина не буде шанувати історичні надбання всіх цивілізацій, не стане на шлях сповідання принципу взаємозв'язку в природі всього живого та неживого, не відмовимося від споживацького ставлення до природи, говорити про ідеальне безпечне майбутнє нашої унікальної планети буде важко.

Екологічна освіта - це процес виховання населення Землі в усвідомленні та турботі про все довкілля і взаємопов'язаних питань; таким, що має знання, навички, ставлення, мотивацію і обов'язок окремо та спільно працювати над вирішенням поточних проблем та запобіганням появі нових. (ЮНЕСКО, 1978) /

Особливістю екологічної освіти є її безмежність (всеосяжність). Екологічні проблеми не можна вирішити лише зусиллями фахівців-екологів – проблеми, які створюються гуртом, і розв'язувати треба гуртом. А для цього кожен повинен мати хоча б якийсь мінімум екологічних знань. Найважчим в екологічній освіті є завдання поступової зміни уявлення людей про зміст їхнього існування, їхнього життя. Більшість учених упевнені, що порятунок людства від самознищення внаслідок глобальної екологічної катастрофи можливий лише шляхом принципової зміни понять про людські цінності, а саме: шляхом переходу від споживацьких ідеалів до ідеалів матеріальної помірності, обмеженості, до пріоритету духовності над матеріальними благами. Людство впритул підійшло до необхідності взяти на себе відповідальність за збереження життя на планеті, про що ще на початку століття наголосив В.І. Вернадський. Якими ж мають бути принципи екологічної освіти? Це перш за все сприйняття навколишнього середовища як єдиного цілого - природного та штучного, створеного людиною, техногенного та суспільного (економічне, політичне, культурне, історичне, моральне та естетичне). По-друге вивчення основних проблем довкілля на місцевому, національному, регіональному і міжнародному рівні, для того щоб усі зацікавлені особи отримали інформацію про навколишній світ всієї планети Земля та дальшу перспективу на майбутнє. По-третє популяризувати важливість та необхідність місцевої, національної і міжнародної співпраці для запобігання і вирішення проблем навколишнього середовища.